

agenda

Workshops in Vlaanderen

Workshop voor starters

Check www.etwinning.be voor data en locaties in uw buurt

Hebt u als leerkracht plannen voor uw allereerste eTwinning-project? Dan is deze praktische workshop u op het lijf geschreven.

Uit ervaring leer je. En dus doen doorgewinterde leerkrachten hun projecten voor u uit de doeken. U ontdekt alle tips en tricks en doet inspiratie op voor uw eigen project.

Tijdens deze workshop gaat u aan de slag op het eTwinning-platform. Daar doorloopt u de verschillende stappen om een project op te starten: registreren, een partner zoeken, en online samenwerken.

Resultaat? Na deze workshop organiseert u als de beste een Europees project in uw klas.

Workshop 'Werken met de nieuwe Twinspace en andere onlinehulpmiddelen' (web 2.0):

woe 15 okt 2008

Tijdens de voormiddag volgt u praktische hands-on sessies over het nieuwe eTwinning-platform. In de namiddag komen onlinehulpmiddelen (web 2.0), zoals weblog, wiki en podcasting aan bod.

De workshop start om 9.30 uur in het Departement Onderwijs in Brussel. Het programma loopt tot 16.00 uur. Meer informatie vindt u op www.etwinning.be onder het tabblad 'agenda'.

Studienamiddagen "Europa in de klas"

28 okt in de Europe Direct-kantoren in Antwerpen

29 okt in het Provinciehuis van Vlaams-Brabant in Leuven

26 nov in het Kasteel van Bokrijk

Vergroot de wereld van uw leerlingen en haal Europa in uw klas. Begin alvast in Antwerpen, Leuven of Bokrijk voor de studienamiddagen, die eTwinning samen met Europe Direct, Ryckebelde en Alden Biesen organiseert. Ontdek er educatief lesmateriaal en kom meer te weten over de subsidiemogelijkheden en eTwinning-projecten.

Praktische informatie

De workshops en studienamiddagen zijn gratis, maar zich inschrijven is verplicht. Stuur hiervoor een mail naar sara.gilissen@ond.vlaanderen.be

eTwinning-weken: Start vandaag met eTwinning en val in de prijzen!

De eTwinning-weken trappen het schooljaar pas echt op gang. Van 1 tot 31 oktober vinden in heel Europa activiteiten en workshops plaats. Hét moment om eTwinning bij u op school te lanceren.

Kiest u vandaag nog een van de activiteiten om uw eTwinning-project op te starten? Dan maakt u kans op een mooie prijs.

Aan boeiende activiteiten geen gebrek: aanbevelingsloterij, wedstrijd voor het inzenden van lesmateriaal, videocompetitie, online-trainingssessies, startproject, enquête, vragenlijst of tekenwedstrijd.

En meer ... op www.etwinning.net!

In de kijker: startersproject met projectcoach

U bent fan van de Europese projectwerking, maar weet niet hoe u eraan moet beginnen. Dan biedt het kant-en-klare startersproject dé oplossing.

Het project met als thema 'Onze Stad/Ons Dorp' is uitgewerkt door Vlaamse en Nederlandse leerkrachten mét ervaring. Zodra u zich inschrijft, kunt u aan de slag.

Wanneer u zich wat onwennig voelt, weet de projectcoach raad! Hij helpt u uit de nood wanneer het project moeizaam verloopt. Stuur een mail naar

sara.gilissen@ond.vlaanderen.be om u in te schrijven voor het startersproject.

VERDER IN DEZE NIEUWSBRIEF

Europese workshops,
wedstrijd, praktijkvoorbeelden,
nieuws, ambassadeur ...

Wedstrijd

win een videoworkshop en maak een reportage

Een mijlpaal: op dinsdag 17 november lanceert het Departement Onderwijs samen met Flanders District of Creativity het allereerste kindercongres in België. Mis dit *ikanda*-congres niet!

Het congres kadert in het Europese Jaar van Innovatie en Creativiteit. Kinderen uit het zesde leerjaar krijgen er de kans om hun talenten te ontdekken. En dat helemaal gratis.

Het congres pakt uit met een boeiend programma. Dat ontdekt u op www.ikanda2009.be. En eTwinning doet daar nog een schepje bovenop. Elke eTwinningklas maakt kans op een gratis videoworkshop. Om samen met een professioneel team een 'officiële' videoreportage van het congres te maken. De leerkrachten zijn natuurlijk ook uitgenodigd ... als ze braaf zijn!

Deed uw klas mee aan een eTwinning-project tijdens het schooljaar 2008-2009, of registreerde ze zich in september 2009 voor een nieuw project? Dan maakt u kans om samen met een cameraman het congres te doorkruisen. Stuur voor woensdag 21 oktober een mail naar sara.gilissen@ond.vlaanderen.be om u in te schrijven voor de wedstrijd. De winnende klas wordt op 22 oktober bekendgemaakt.

Make @ Wiz

Wat?

Laat uw leerlingen brainstormen over een mondiaal probleem en bedenk samen een aantal oplossingen, waaruit ze de beste kiezen. De andere klassen evalueren deze oplossing en denken op hun beurt erover na.

Wie?

In totaal namen tweehonderd leerlingen tussen zes en twaalf jaar, en tien leerkrachten aan dit project deel.

De vrije basisschool Sint-Amandus uit Meulebeke werkte samen met scholen uit Spanje en Japan.

Concreet?

Tijdens dit project dromen uw leerlingen over de toekomst. En bouwen ze aan een betere wereld – stap voor stap en steentje voor steentje. Dit doen ze aan de hand van een animatie, waarin tovenaars Wizzy de hoofdrol speelt. Hij brengt de ideeën van uw leerlingen tot leven. Het eerste leerlingenteam stelt een probleem vast en doet een wens. Het andere team bedenkt een oplossing. Zo komen alle thema's uit Wereldoriëntatie aan bod: natuurbescherming, klimaatverandering, milieuvervuiling, recycling, energie, honger, kinderrechten, oorlog en burgerzinn. Meer weten?

www.sintamandusmeulebeke.be/myworld/makeawiz.htm

Ervaringsdeskundige aan het woord:

Lieven Van Parys, ICT-coördinator van de vrije basisscholen in Meulebeke: "We werken aan dit project mee, omdat het vernieuwend is en ICT in de lessen integreert. Het bevat alle thema's van Wereldoriëntatie en de inspectie looft het innovatieve karakter."

Integratie van eindtermen

"Ik wilde een sterk inhoudelijk project uitwerken", vertelt Lieven Van Parys, de coördinator van het eTwinning-project. "Dat gebeurde ook. We zorgden voor uitdieping door de leerlingen na de lessen Wereldoriëntatie kritisch te laten reflecteren. Speels natuurlijk: door mindmapping en animaties. Zo haalden we zowel de eindtermen van Wereldoriëntatie, als die van ICT."

Creatief omgaan met ICT

Hoe het project in zijn werk gaat? De leerlingen beelden een probleem uit met mindmaps of tekeningen. Daarna denken ze na over de gevolgen ervan en zoeken ze naar oplossingen. Dan kiezen ze per klas twee of drie scenario's, die ze visueel uitwerken op de computer. Tekenen doen ze met het gratis softwarepakket Tuxpaint, en animaties uitwerken met Pivot.

Ondersteuning van leerkrachten

De leerkrachten hebben een sleutelrol tijdens dit project. Hen ondersteunen is dan ook cruciaal. Omdat ze niet allemaal een technische knobbel hebben, stond Lieven hen als ICT-coördinator bij. Hij nam de technische en praktische ondersteuning van de leerlingen in de computerklas op zich. Toen de

leerkrachten zelf alles in goede banen konden leiden, namen ze het van hem over. "De leerkrachten waren heel enthousiast over het project. Vooral omdat het een boeiende manier is om het vak wereldoriëntatie te vernieuwen."

Volgende stap

Het nieuwste project van Lieven is 'B@llobees'. Hieraan kunnen nog andere Vlaamse basisscholen deelnemen. Benieuwd? Neem dan een kijkje op www.sintamandusmeulebeke.be.

Me and around me

Wat?

Een project geïntegreerd in het optievak "Europese projectwerking", voor leerlingen tussen twaalf en veertien jaar oud.

Wie?

Twaalf leerlingen van de Middenschool Heilig Hart Bree werkten samen met een school uit Franstalig België en La Réunion uit Frankrijk. In Bree namen ook vijf leerkrachten deel.

Succes?

In Frankrijk werkten de leerlingen zelfs vrijwillig tijdens de middagpauze verder aan het project.

Ervaringsdeskundige

aan het woord:

Leerkracht Ellen Huybrechts: "De leerlingen werken tijdens het schooljaar rond drie thema's: *me and my family*, *me and my school* en *me and my free time*. Je mag de agenda niet té vol zetten. Anders raken zowel de leerlingen als de leerkrachten gefrustreerd, omdat ze het project niet kunnen afwerken. *Hoeveel* einddoelen je bereikt, is niet belangrijk. De inhoud wél. De leerlingen moeten enthousiast zijn en fier op wat ze maken."

Virtuele én echte uitwisseling

Middenschool Heilig Hart Bree heeft internationalisering hoog in het vaandel staan. Ze organiseert al jaren projectdagen en internationale projecten. En drie jaar geleden startte ze met het optievak "Europese projectwerking". Twee uur per week werken de leerlingen aan hun eTwinningproject. "Met de Waalse school organiseren we jaarlijks ook een echte uitwisselingsweek. Dat versterkt de contacten", vertelt Irène Indemans, coördinator van de scholen. "Daarom bezochten we de Franse school ook al. En omgekeerd kwam de Franse leerkracht ook al naar Bree." Zo krijgen de leerkrachten niet alleen een beter zicht op

de organisatie van de partnerscholen. Er ontstaan ook mooie vriendschappen.

Leerlingen als motor van het project

De leerlingen zijn heel gemotiveerd en enthousiast over het project. Omdat ze verantwoordelijkheid krijgen en als volwassenen worden behandeld, weten de leerkrachten. "De leerlingen krijgen aan het begin van de les een opdracht en werken dan op eigen tempo aan de computer. Ze beslissen zelf hoe ze de opdracht uitwerken en houden een logboek bij. We zien ze tijdens het schooljaar ontzettend groeien. Omdat ze ruimte en vrijheid krijgen. Zo ontplooiën ze

zich helemaal", vertelt Ellen Huybrechts die het vak Europese projectwerking begeleidt.

Communicatie via ICT

De leerlingen gebruiken tijdens het project verschillende hulpmiddelen: ze mailen via de Twinspace, houden een blog bij, maken presentaties, nemen foto's, ontwerpen affiches, maken een quiz, nemen enquêtes af en gebruiken ook nog de klassieke post. De integratie van ICT liep het eerste jaar nog niet zo vlot. ICT-coördinator Bregt Vastmans was de reddende engel en ondersteunde de leerkrachten tijdens het tweede jaar. Intussen deden ze voldoende ervaring op en werken ze vlot met ICT.

Teamwerk en durf

Teamwerk is noodzakelijk voor het succes van het project. Dat beseft Irène Indemans maar al te goed: "Het project mag niet op één persoon steunen. Want als die naar een andere school verhuist, stuikt ook het project in elkaar. Het is belangrijk dat er een gemotiveerd team is, dat de nodige energie in het project steekt ..., en dat de directeur het steunt. Het project kan trouwens alleen maar slagen als je nieuwe dingen wilt doen en je de minder goede activiteiten durft te schrappen."

Onlinetraining over de nieuwe mogelijkheden van eTwinning

Sinds september is de Twinspace vernieuwd. Dat is het onlineplatform voor projectsamenwerking. Dit jaar valt er dus niet alleen iets te ontdekken voor nieuwe leerkrachten. Ook de ervaren rotten worden verrast.

Tijdens de eTwinning-weeken van 1 tot 31 oktober zijn er onlinetrainingen. Alle leerkrachten in heel Europa kunnen daaraan deelnemen. Twee ervaren eTwinning-coördinatoren leiden deze training.

Op de Europese portaal-site www.etwinning.net komt u alles over de nieuwe mogelijkheden van eTwinning te weten. Ga naar het onderdeel "Professionele Ontwikkeling" en schrijf u in!

eTwinning Ambassadeur

Naam: Lut Hoornaert

Leeftijd: 45 jaar

School: Vrij Technisch Instituut – Veurne

Functie: leerkracht wiskunde, GIP-verantwoordelijke 6IW en coördinator 3e graad

ICT-vaardigheid: dagelijks gebruik

Actief bij eTwinning sinds: 2005–2006

Project(en): Caring for the environment/kijk op, en zorg voor het kustmilieu (afgelopen) en LEGOCAT International (lopend)

www.legocat.classy.be

Wat was uw favoriete projectmoment?

Toen ik het enthousiasme zag van de leerlingen die het beste van zichzelf gaven en een zo goed mogelijk resultaat wilden neerzetten.

Welke tegenslagen hebt u tijdens het project moeten oplossen?

Er waren maar weinig tegenslagen tot nu toe. Je moet in een internationaal project wel leren leven met het feit dat alles wat trager verloopt. Het antwoord op je vragen laat soms op zich wachten. Daarom proberen wij onze partners echt te ontmoeten.

Kreeg u veel steun van uw collega's?

Ik kreeg vooral positieve reacties. We werken heel intens met twee leerkrachten aan de projecten: de leerkracht Engels en ik. Daarnaast is er nog een team van acht leerkrachten, gespreid over de drie graden, die het project LEGOCAT ondersteunen. We starten dit schooljaar ook twee nieuwe projecten op met enkele leerkrachten van de tweede graad.

Hoe maakte u uw leerlingen enthousiast voor het project?

Door zelf heel enthousiast en intensief met het project bezig te zijn. Minder taalbegaafde leerlingen, die schrik hebben om te communiceren in een andere taal, helpen we op weg met concrete opdrachten. We hebben ook geleerd dat je de leerlingen tijd moet geven om kennis te maken, voor je hen halsoverkop in het projectwerk duwt.

Liep de samenwerking en de communicatie met uw projectpartner van een leien dakje?

De communicatie verloopt soms traag. Maar als een antwoord te lang op zich laat wachten, nemen we gewoon de telefoon. De leerlingen met elkaar laten communiceren om zaken gedaan te krijgen, helpt ook. Je mag je als leerkracht niet laten remmen door je talenkennis. Die van mij is niet schitterend. Die van mijn gesprekspartner trouwens ook niet. We communiceren niet foutloos, maar we proberen elkaar te begrijpen ... en dat is het belangrijkste.

Is ICT een vloek of een geschenk?

Beide. Het is zeker een geschenk wanneer je ontdekt wat je allemaal kunt realiseren. Maar soms ook een vloek: zodra je een bepaalde tool onder de knie hebt, duiken er weer een aantal nieuwe op.

Veranderde uw visie op Europa door dit project?

Europa is heel ... klein geworden. Ik werkte nauw samen met collega's uit Spanje, Italië, Tsjechië, Hongarije, Griekenland en Zweden. En met hen heb ik nu een band. Niet dat we jaarlijks bij elkaar over de vloer komen, maar we proberen elkaar wel te zien, wanneer we in het land zijn.

nieuws

Nascholingen voor leerkrachten in Europa

Zowel beginnende als meer ervaren eTwinning-leerkrachten kunnen deelnemen aan de Europese workshops voor nascholing. Komt u graag meer te weten over eTwinning, wilt u contacten leggen, ervaringen uitwisselen, of met een Europees project starten? Dan is een van deze "Professional Development Workshops" iets voor u:

- **29 tot 31 oktober 2009 – Sintra, Portugal**
Thema: wetenschappen/wiskunde, sociale wetenschappen en talen.
- **5 tot 8 november 2009 – Bonn, Duitsland**
Doelgroep: taalleerkrachten (de werktal is Engels).
- **19 tot 21 februari 2010 – Sevilla**
Jaarlijkse conferentie voor starters en ervaren leerkrachten. Dit jaar in het teken van vijf jaar eTwinning
- **Maart 2010 – Slovenië**
Thema: een brug tussen natuur- en menswetenschappen
- **Mei 2010 – Macedonië**
Workshop voor vakoverschrijdende projecten.

Vlaamse leerkrachten nemen gratis deel aan deze workshops. U hoeft geen ervaring of kennis van eTwinning te hebben, maar moet wél actief op zoek zijn naar een projectpartner. Stuur een mail naar sara.gilissen@ond.vlaanderen.be om u in te schrijven. Geïnteresseerd? Neem een kijkje op www.etwinning.net en ontdek onder het tabblad "Europese Workshops" de verslagen van de vorige edities.

info en contact

eTwinning helpt scholen in Europa samenwerken via ICT. Leerkrachten uit het basis en secundair onderwijs kunnen op de Europese portaalsite een projectpartner vinden en samenwerken. eTwinning is eenvoudig en flexibel. De leerkracht bepaalt zelf het thema, doelstelling, duur en werkwijze van het project.

Vragen over eTwinning?

Contacteer de Vlaamse helpdesk!

Sara Gilissen

sara.gilissen@ond.vlaanderen.be

02/553 96 34

Departement Onderwijs en Vorming
Internationale Relaties

Koning Albert II laan 15 – 7 C 02

1210 Brussel

eTwinning is een actie van het programma Comenius. Dit maakt deel uit van het Programma Een Leven Lang Leren van de Europese Unie. eTwinning wordt gesteund door het Ministerie van Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap.

ontwerp: Pieter Schepens www.theredbarn.be —

teksten: Sara Gilissen www.etwinning.be

Programma "Een leven lang leren"

